

ATEX-installaties: inspecties en certificatie

Werkzaamheden in en aan installaties in explosiegevaarlijke gebieden (zogenaamde ATEX-installaties) brengen risico's met zich mee. Daarom wordt er vanuit de ATEX-leidraad ook speciaal aandacht aan dit item gegeven. In Nederland is de ATEX-leidraad (onder meer) geborgd in de Arbowetgeving¹.

De eigenaar/beheerder moet vanuit de verplichte RI&E, als daarin vastgesteld wordt dat er een kans is op gas- en/of stofontploffingsgevaar, maatregelen treffen om risico's te beheersen en te beperken. Hij/zij is verplicht een Explosieveiligheidsdocument (EVD) op te stellen. In het EVD worden de volgende maatregelen vastgelegd die tot een aanvaardbaar risico hebben geleid:

- Basis van het EVD is een gedegen risicobeoordeling (RI&E).
- Geldt voor alle reguliere en tijdelijke werkplekken.
- Geldt in alle bedrijfssituaties (normaal bedrijf, storingen, opstarten, buiten bedrijf stellen, reinigen, onderhoud).

Bekend onderdeel van het EVD is de zoneringsketekening.

Voor de veiligheid is het van belang zeker te weten dat de installatie voldoet aan de minimale veiligheidseisen. Dit moet gecontroleerd worden nadat er wijzigingen zijn uitgevoerd, zoals bij:

- nieuwbouw;
- aanpassingen, waarbij nieuwe of andere componenten zijn toegepast (bijvoorbeeld ander type component van hetzelfde merk);
- reparatie (ook als alleen originele componenten teruggeplaatst zijn);
- demontage.

Om installaties veilig te houden worden vaak periodieke inspecties/controles uitgevoerd die gebaseerd zijn op:

- de IEC-standaard NEN-EN-IEC 60079-17 'Inspectie en onderhoud van elektrisch installaties';

- NEN-EN 1127: plaatsen waar explosiegevaar kan heersen - Explosiepreventie en -bescherming;
- NEN 3140 en/of NEN 3840 'Bedrijfsvoering van elektrische installaties' resp. laag- en hoogspanning;
- onderhoudsvorschriften van componenten en installatie(delen);
- aanvullende eisen eigenaar installatie.

Inspecties

De inspecties op basis van de norm NEN-EN-IEC 60079-17 'Inspectie en onderhoud van elektrisch installaties' zijn specifiek voor de elektrotechnische ATEX-installaties. Deze worden verdeeld in:

- initiële inspectie (ook wel 'eindinspectie' of 'eerste inspectie' genoemd);
- periodieke inspectie.

De eigenaar kan deze inspecties laten uitvoeren door hiervoor gespecialiseerde bedrijven. Voordeel van het uitbesteden van deze werkzaamheden, is het aantoonbaar kunnen maken richting overheid en verzekeraars van een objectieve inspectie. Gezien de verantwoording van deze inspectiebedrijven is het van belang dat het bedrijf beschikt over een goed kwaliteitssysteem en gekwalificeerd personeel.

Certificeren

Een inspectiebedrijf kan ervoor kiezen zich door een derde partij te laten certificeren. Doel is dan te borgen en aantoonbaar te maken dat:

- inspecties en rapportages aan minimale kwaliteitseisen voldoen;
- inspecties objectief worden uitgevoerd;
- inspecties zo worden uitgevoerd dat inzichtelijk wordt dat er aan wet- en regelgeving is voldaan.

Moet een ATEX-inspectiebedrijf wel of niet gecertificeerd zijn? Alleen een ja of een nee is hier te simpel.

De Arbowetgeving geeft hier geen eenduidig antwoord op: De ATEX 153 Leidraad definieert: *'Inspectie & onderhoud' als zijnde reparaties, controles en inspecties, welke uitsluitend uitgevoerd mogen worden door competente personen.'*

¹ zie de toelichting op pagina 2

De ATEX 153 Leidraad definieert competente personen als personen met een uitgebreide expertise met betrekking tot explosiebeveiliging als gevolg van hun:

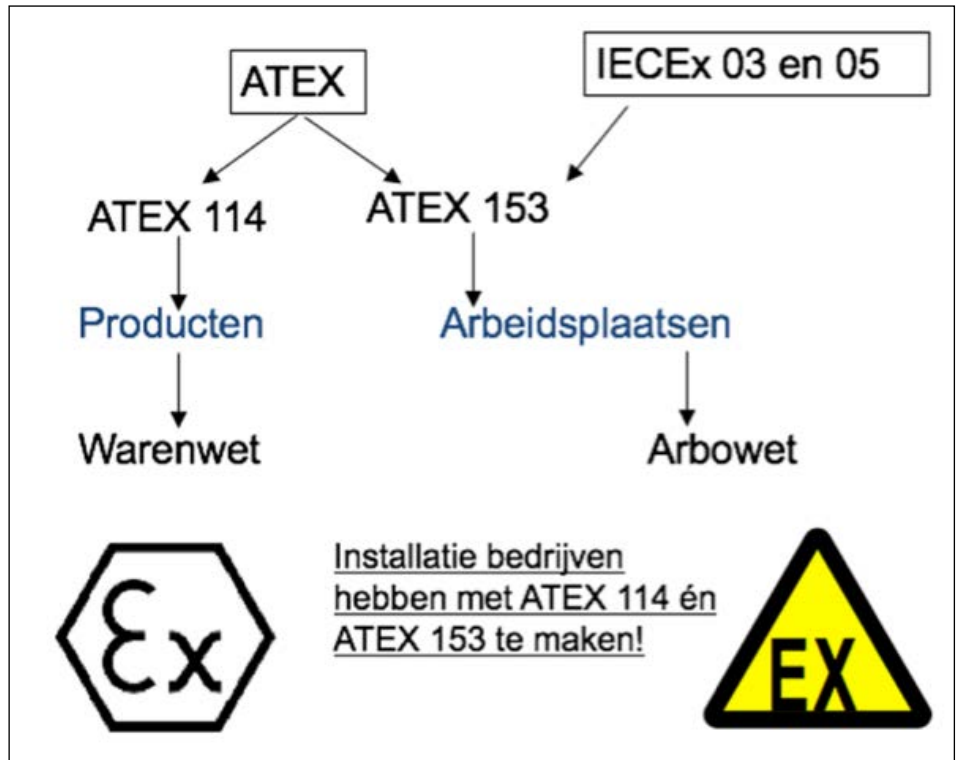
- vakinhoudelijke opleiding;
- ervaring;
- huidige beroepsmatige werkzaamheden.

Vanuit overheidswet- en regelgeving is er dus géén verplichting om gecertificeerde bedrijven en personen de werkzaamheden te laten uitvoeren. Voor klanten is het ontzettend lastig om objectief vast te stellen hoe competent de medewerkers en de kwaliteit van de externe bedrijven zijn die ze inhuren. Hier bewijzen de IECEx persoons- en bedrijfscertificeringssystemen hun grote waarde; het stelt objectief vast dat de ingehuurde bedrijven volledig voldoen aan eisen gesteld in de ATEX-leidraad.

Certificatiesystemen

Er zijn verschillende certificatiesystemen van ATEX-inspectiebedrijven of -bedrijfsonderdelen. Elk systeem heeft zijn voor- en nadelen, die per ATEX-inspectiebedrijf weer anders kunnen uitvallen.

Wij adviseren een goede analyse te maken van eigen wensen en mogelijkheden en deze te vergelijken met de certificatiesystemen. Items die in de analyse kunnen meespelen zijn onder andere: Hoeveel inspecties worden er jaarlijks uitgevoerd? Zijn de klanten kleinere, grotere of internationale bedrijven?

Grotere certificeringssystemen zijn:

IECEx

- De IECEx is een internationaal systeem die modulair is opgebouwd.
- Meest bekend is de module IECEx-05. Deze omvat het certificeren van personen conform dit systeem.
- De module IECEx-03 'IECEx Certified Service Facilities Program' betreft bedrijven/werkplaatsen die zich bezighouden met onderhoud, reviseren en inspectie van Ex-materieel en -installatie(delen). Specifiek voor onderhoud en inspectie-

bedrijven/werkplaatsen is de module IECEx 03-4 'Ex inspection and maintenance'.

Scios

- Scios heeft in aansluiting op anderen modules, module 11 ontwikkeld: 'Inspectie explosieveilige installaties volgens IECEx 03/05'. De Scios is alleen van toepassing in Nederland.
- De opleidingen van de inspecteurs zijn gebaseerd op de IECEx-05. Het certificeren van het bedrijf/afdeling ligt weer in lijn met de (Nederlandse) scopes van Scios.

Toelichting

De eerste ATEX-richtlijn 94/9/EG werd onder nummer L100a gepubliceerd op 19 april 1994. Deze ATEX-richtlijn kon vanaf 1 maart 1996 worden toegepast. Het was een 'Nieuwe Aanpak' CE-richtlijn en regelde de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de Lidstaten betreffende apparaten en beveiligingssysteem, bedoeld voor gebruik op plaatsen waar ontploffingsgevaar kan heersen.

- Sinds 1 juli 2003 was de overgangstermijn van zeven jaar verstreken en werd de richtlijn dwingend van kracht.
- Sinds de ratificatie van het Verdrag van Amsterdam is de nummering van ATEX-richtlijn 100a gewijzigd in ATEX 95.

- Officiële naam blijft richtlijn 94/9/EG.
- Minder officiële benaming is ook wel product- of fabrikanterichtlijn.
- In Nederland is deze richtlijn t/m 19 april 2016 onderdeel van de Warenwet en daarmee Nederlandse Wet.

ATEX 114 en ATEX 153 zijn volgens de Europese Commissie slechts 'informele' benamingen. De juiste juridische benamingen zijn richtlijn 2014/34/EU en richtlijn 1999/92/EG.